

DANGUOLĒ MIKULĒNIENĒ

Lietuvių kalbos institutas
danguole.mikuleniene@lki.lt

Prognostiniai tarmių tyrimai daugiadimensės dialektologijos požiūriu

XXI a. pradžioje pamažu beįsitvirtinanti geolingvistinė lietuvių tarmėtyros kryptis susijusi su *tarmių gyvybingumo* teorija. Naujas požiūris lemia platesnį tarmių tyrimo lauką ir teikia naujų galimybių.

Nuo pat tarmėtyros atsiradimo iki XX a. pabaigos tarmės tirtos kaip uždarnos kalbos sistemos: pavyzdžiui, taikytas atrankinis tarminių duomenų rinkimas (iš pateikėjų, atitinkančių NORM kriterijus). Tas pats pasakytina ir apie jų tyrimą. Paprastai (gimtatarmliai) tyrėjai atlikdavo ir atrankinę tarminių faktų (pavyzdžiui, būdingųjų tarmės fonetinių požymių) analizę.

Pranešime aptariamos iki šiol lietuvių dialektologijoje palyginti menkai išnaudotos sociolingvistikos teikiamos galimybės, geriausiai atsiskleidžiančios vietinės bendruomenės socialinių tinklų tyrimais. O besiplečianti tiriamoji erdvė (geografinė, kultūrinė, socialinė ir kt.) turi būti vertinama ne tik tyrėjų, bet ir pateikėjų, t. y. kalbos vartotojų, požiūriu.

Be šių dimensijų, įvertintų kiekybiniais metodais, negalima konstruoti prognostinio vietinio kalbos varianto modelio.